

A ValóVilág 4. című műsor és a kapcsolódó műsorformátumok rendszeres figyeléséből származó hatósági tapasztalatok

A ValóVilág 4. szériája

Hat évnyi szünet után, 2010 augusztusában az RTL Klub bejelentette, hogy hamarosan műsorára tűzi a ValóVilág 4. szériáját. A show győztese a hirdetés szerint egy éven át havi egy millió forintot, valamint egy lakást és egy autót nyer, s a jelentkezés egyetlen feltételeként a nagykorúság került megjelölésre.

A korábbi szériákban észlelt problematikus tartalmak visszaszorítása érdekében a médiaszolgáltató azzal a megkereséssel fordult az NMHH-hoz, hogy a Hatóság nyújtson segítséget a ValóVilág-ra vonatkozó etikai kódex kidolgozásában. Az első egyeztetésre 2010. szeptember 10-én került sor, melynek keretében a Hivatal munkatársai ismertették a ValóVilág korábbi szériáiban problémásnak talált eseteket, és felhívták a figyelmet arra, hogy a műsorok kialakítása során kiemelt fontosságot kell kapnia a kiskorúak védelmének, az emberi méltóság tiszteletben tartásának, ide értve a személyes adatok védelmére vonatkozó szabályokat, továbbá a burkolt reklám tilalmát is. A kódex első verzióját a médium október elején juttatta el a Hivatalhoz, de a megfogalmazott műsorkészítési elvek visszaigazolták azokat a vélelmeket, miszerint a valóságshow-formátum és a Hatóság által elvárt szempontok igen nehezen egyeztethetők össze. A Hivatal munkatársai észrevétel-sorozatot állítottak össze az első verzióval kapcsolatban, amelyet ismét személyes megbeszélésen ismertettek a médiaszolgáltató képviselőivel. 2010. november 8-án a televízió eljuttatta a kódex átdolgozott változatát, amelyet részben a Hivatal észrevételeinek figyelembevételével készített el.

Az etikai kódexben megfogalmazott főbb irányok:

- Az RTL Klub a ValóVilág című műsort napi rendszerességgel a főműsoridőben kívánja adásba szerkeszteni összefoglalók és showműsorok keretében. Erre figyelemmel az egyes epizódok tartalmát mindenkor akként határozza meg, illetőleg élő adás esetében is akként alakítja, hogy azok a Médiatörvény II. korhatár-kategóriájába legyenek sorolhatók, vagyis a műsorszámok „12 éven aluliak számára a megtekintése nagykorú felügyelete mellett ajánlott” minősítéssel kerülnek sugárzásra. (A hatályos törvény változása miatt 2011. január 1-től III. korhatár-kategóriában tette közzé a műsort.)
- A műsorkészítők biztosítják, hogy szexuális tartalom csak mértéktartó módon, dramaturgiaiilag szükséges mértékben és nem öncélúan kerül bemutatásra. A meztelenség önmagáért való naturalista ábrázolása, az elsődleges nemi szervek látszódása a II. kategóriába sorolt műsorszámok esetében nem megengedett. A műsoron belüli erotikus jellegű képsorok nem lehetnek domináns elemei az adott műsornak, az ábrázolás módját tekintve pedig visszafogottnak kell lenniük, nem lehetnek elnyújtottak, részletezőek.
- Trágár kifejezések használata nem megengedett a műsorban. Az élő műsorok során a műsorkészítőknek - a sugárzást megelőzően - figyelmeztetniük kell a játékosokat arra, hogy tartózkodjanak a trágár kifejezőmód használatától. Szerkesztett műsorok esetében, amennyiben bármely kifejezés durva módon sérti a jó ízlést, illetőleg a

trágár kifejezéseket az utómunkálatok során érthetlenné kell tenni, vagy egyéb módon el kell azokat távolítani.

- A műsorban személyek közötti nyíltszíni fizikai erőszakot nem szabad bemutatni, erőszakra történő közvetett utalás csak olyan mértékben megengedett, amely a történések megértéséhez feltétlenül szükséges.
- A képi és verbális tartalom kiválasztása és összeszerkesztése során külön-külön és egységében is figyelemmel kell lenni arra, hogy antiszociális, destruktív vagy erőszakos viselkedésformák nem kerülhetnek pozitív magatartásként, követendő mintaként beállításra.

A Hatóság az etikai kódex végleges verziójában is talált olyan elemeket, amelyekkel kapcsolatban kifogásokat fogalmazott meg. Véleménye szerint a II. korhatár-kategóriába való sorolás esetén már a műsor előkészítése során tisztában kell lenniük a produkció résztvevőinek az adott klasszifikációhoz kapcsolható azon paraméterekkel, amelyek a VV házba küldendő vendégek kiválasztását (pl. pornósztárszínésznők) illetve a játékosoknak szóló feladatok (pl. ízléstelen tréfák, megalázó vagy erotikus feladatok) kijelölését befolyásolhatják. Ezen túlmenően, a Hivatal szerint a II. kategóriába tartozó műsorszámokban a szexuális tartalom alapvetően kerülendő, és szorgalmazta, hogy erotikus jellegű képsorok egyáltalán ne jelenjenek meg. A médiaszolgáltató vállalta, hogy nyílt színű fizikai erőszak egyáltalán nem fog felbukkanni a műsorban, a Hatóság ezzel szemben jelezte, hogy ebben a kategóriában az erőszakra történő közvetett utalás sem szerencsés. A Médiatanács 664/2010. (XI. 17.) számú határozatával tudomásul vette a megküldött szerkesztési alapelveket – mint az önszabályozás körébe tartozó dokumentumot -, ugyanakkor azt is közölte a médiaszolgáltatóval, hogy ennek nincs jogi relevanciája, a műsorfolyamat folyamatos hatósági ellenőrzés keretében vizsgálja, valamint elemezheti a kódexben foglaltak érvényesülését.

Amint az már a műsor indulása előtt kiderült, a nézők a ValóVilág 4. sorozata esetében **számos újdonságra számíthattak**. A korábbi szériáktól eltérően, az alkotók nagyobb szerepet szántak az interaktivitásnak: a nézők az interneten, illetve SMS-en keresztül leadott szavazataikkal kedvükre alakíthatták a villa lakóinak életét. Kiválaszhatták a játékosok feladatait, programjait, esetleg büntetésüket is meghatározhatták. A műsor ilyen módon sokkal inkább a nézők részvételére épített, mint a korábbi szériák során. Ezzel a lakók egy élet-szimulációs computer-játék szereplőivé degradálódtak, akik fölött a többségi akarat bármikor a tetszése szerint rendelkezhet.

További újítként regisztráltuk, hogy a beszavazóshow-k során a nézők egy-egy karaktertípusra szavaztak, mint: okostojások, törtető nők, vagányok, testvérek, naivák, dokik, rossz kislányok, plasztik cicák, anyukák kedvencei, szépfüük, bombanők és házaspárok. A tervek szerint a 12 kategóriából összesen 14 ember juthatott volna be a villába (ám a szépfüük kategóriájában zajlott szavazás zavaros jellege miatt ketten jutottak be), végül összesen 15 főre bővült a lakók teljes létszáma. Az erőszakosan viselkedő Zsuzsi kizárásával egy fővel csökkent a létszám, amit egy korábbi jelentkezővel pótoltak, így összesen 16 szereplő fordult meg a villa falai között. A ValóVilág eddigi szériái közül az idei csapat összetétele sikeredett a legbotrányosabbra. A bulvárgánymok értesülései alapján a Villa 16 lakójából nyolc, hosszabb-rövidebb ideig szexuális jellegű munkát vállalt. A szereplők kiválasztása arra utalt, hogy az RTL Klub a végletekig elkötelezte magát az erotikus tartalmat sugárzó szerkesztési módszerek mellett. A szexuális jellegű munkavégzés nem csak a szereplők, hanem a jelöltek között is többször előtérbe került. A szépfüük kategóriájának mindhárom indulója chippendale táncosként, a plasztik cicák egyik jelöltje pedig pornósztárszínésznőként dolgozott. Bemutatkozó kisfilmjükben a bombanők két jelöltje is kiemelte aktmodellkedését, az egyikük erotikus magazin főszerkesztőjeként aposztrofálta

magát. A beszavazó show előtt mindketten azt állították egy interjúban, hogy kifejezetten az RTL Klub kérte fel őket jelöltnek. Ők ugyan elvállalták a szereplést, de nem vonulnának be a villába, mivel a Playboy nem tudná hónapokig nélkülözni a playmate-jeit.¹ A beszavazó show-k kapcsán egyébként a bulvár sajtóban több hír is annak a gyanúnak adott hangot, hogy a csatornának minden kategóriából megvolt a maga favoritja.² Stohl András egy nappal Szandika villába kerülése előtt úgy beszélt a plasztik cica kategóriájának későbbi győzteséről, mint biztos bejutóról.³ A valóságshow lezárása után Alekosz elmesélte a sajtó képviselőinek, hogy eredetileg ő az RTL Klub egy korábbi műsorába jelentkezett, a ValóVilág 4-ben a műsor producerének külön megkeresésére indult.⁴ Ez felveti az okostojások kategóriájában született eredmény befolyásolását. Annak tekintetében, hogy az RTL Klub valóban manipulálta-e a szavazást vagy sem, nem vagyunk hivatottak állást foglalni.

Folyamatos vizsgálat

A műsorszám előéletére, valamint a számos panaszra való tekintettel a Műsorfigyelő és elemző főosztály 2010. november 20-tól folyamatosan ellenőrizte a ValóVilág 4. szériájának programjait (818/2010. (XII. 15.) számú határozat). A vizsgálat mind az RTL Klub közel napi rendszerességgel a II. korhatár-kategóriában, illetve a hatályos törvény változása miatt 2011. január 1-től a III. korhatár-kategóriában közzétett 19 órás összefoglalóira, mind az időnként beszerkesztett késő esti adásokra kiterjedt. Kódolóink a kiskorúak védelmének figyelése kapcsán kialakított módszertan alapján ellenőrizték a programokat, a problematikus műsorszámokat kiszűrték, majd munkatársaink vizsgálati jelentésbe foglalták a tapasztalataikat.

Ugyancsak figyelemmel kísértük a 2010. november 29-től a Cool TV-n jelentkező programokat: a minden hétköznap sugárzott délutáni talkshow-t (NekedValó), valamint az éjszakai műsorsávban napi rendszerességgel sugárzott BeleValó Világot. Ez utóbbi a korábban meghirdetett 15-ös korhatárral ellentétben 18-as jelzéssel került közzétételre, és többnyire az összefoglalóból kimaradt pikánsabb részletekkel szolgált az érdeklődőknek. Tekintettel arra, hogy a Cool TV román joghatóság alatt áll, problémás tartalom esetén a társhatóság került értesítésre. Ugyan a jelenlegi ismereteink szerint pornográf képanyag beszerkesztésére nem került sor, de 14 év alatti kiskorú éjszakai élőműsorban történő szerepeltetése miatt (december 13-án), amely a román jogszabály alapján tilos, felvettük a CNA-val a kapcsolatot.

Megjegyezzük, a televíziós közzététel mellett a nézők a villalakók életét a médiaszolgáltató honlapján is nyomon követhették megszerkesztett videókon, illetve a meghatározott időkből hozzáférhető élő közvetítéseken keresztül.

Az új széria 2010. november 20-i indításától a 2011. május 9-i befejező epizódig összesen 188 adás került az RTL Klubon ellenőrzésre, s ebből 47 esetben állapította meg a Médiatanács a kiskorúak védelmével kapcsolatos rendelkezések megsértését (25%). A műsor menetében március hónap során következett be trendforduló, ekkortól az adásokban lényegesen kevesebb törvénysértés volt tapasztalható, mint az azt megelőző hónapokban. A drasztikus javulás a tematikus hetek megjelenésével, valamint a lakók egyre csökkenő számával magyarázható. A műsor szerkesztésében beállt változásokat pedig a nézői visszajelzések és a rendszeres hatósági figyelés indokolhatta.

¹ A Való Világ 4 toborozta a bombanőit. <http://velvet.hu/celeb/2010/11/29/playboy/>

² **Ismét villantott az RTL: utólag módosították a ValóVilág szabályait.**
<http://www.stop.hu/articles/article.php?id=788363>

³ **Stohl András elszólt magát: megbundázták a ValóVilág beszavazó show-ját?**
<http://www.stop.hu/articles/article.php?id=785899>

⁴ **Alekosz nyilatkozata a csatolt videóban látható**
<http://www.origo.hu/teve/20110601-alekosz-en-a-sakktabla-vagyok-a-tobbiek-a-babuk.html>

1. táblázat: Az RTL Klub műsorán vizsgált esti és késő esti adások

	Összes adás	Magasabb korhatári kategóriába javasolt adások	Százalékos megoszlás
November	12	3	25,0%
December	39	17	43,6%
Január	33	13	39,4%
Február	29	11	37,9%
Március	34	2	5,9%
Április	32	1	3,1%
Május	9	0	0
Összesen	188	47	25%

A műsorszámokban leginkább problémásnak a szexuális tartalom megjelenése, a negatív magatartásminták bemutatása, az erős mértékű trágár kifejezések használata, valamint a dohányzás és alkoholfogyasztás túlzott mértékű jelenléte bizonyult. A káros magatartásminták elnéző módon való szerepeltetése a veszekedések, verbális fenyegetések, egymás durva lealacsonyítása és antiszociális viselkedésformák előtérbe helyezésével valósult meg. Néhány adás alkalmával az erőszak is túlzott hangsúlyt kapott, amely szintén fontos szerepet játszott a vizsgálati jelentések összeállításában. (A negatív magatartásmintákkal a későbbiekben részletesebben foglalkozunk.) A csatorna számos alkalommal hatásvadász módon nyúlt a kényes témákhoz és egy-egy kifogásolható jelenetet többször is műsorba szerkesztett. Például az egyik elhíresült pillanat alkalmával az egyik nő szereplő indulatosan nekitámadt társának, dobálni és fenyegetni kezdte a férfit, majd felindulásában ellökte. A médiaszolgáltató látszólag elhatárolódott az eseménytől, hiszen a versenyzőt diszkvalifikálta, később azonban minden adandó lehetőséget megragadott, hogy bemutathassa a kifogásolt jelenetet. A kizárt szereplő a játék elhagyása után sem került mellőzött pozícióba, hiszen szívesen látott vendég volt a ValóVilág beszélgetős műsoraiban, sőt később a Playboy magazin is felkarolta, és címlapján szerepeltette.

Tematikus hetek

A műsor során számos tematikus hét került megrendezésre, amelyekben a lakókat új megmérettetések elé állították, hogy ily módon is színesítsék az adást. Bár az egy-egy kérdéskör köré szerveződő hetek megrendezése valószínűleg elsősorban nézettség-növelő eszköznek volt tekinthető, tagadhatatlanul voltak pozitív hozadékaik is. A szervezett hetek megjelenése februártól vette kezdetét, ami körülbelül megegyezett a törvénysértő műsorok számának visszaesésével. Február hónapban három tematikus hét is megrendezésre került, amelyben a villalakók különböző szerepekben próbálhatták ki magukat. Egy hét erejéig újra visszatértek az iskolapadba, majd parlamentáris napok keretében politikusként és törvényhozóként ténykedtek. A lakók egészségi állapotában beállt változások (hízás, vagy éppen fogyás) indokolták az egészség-hét megrendezését is. Ennek keretében a lakók egészségügyi állapotfelmérésen vettek részt, rendszeresen tornáztak és egészségesen étkeztek. A változásokat egy szakértői stáb figyelme és vezetése alatt végezték. Az egészséges életmód fontosságának hangsúlyozása csökkentette az egészségkárosító szennvedélyek jelenlétét a programban.

Március elején a lakókhöz két ismert hazai popsztár költözött be, és segítségükkel a lakók két zenei formációt alakítottak. A rögtönzött „együttesek” közösen szereztek dalt, amit stúdiókörülmények között rögzítettek, majd klipet terveztek és forgattak le az elkészült szerzeményekhez. A produkciókat a lakóknak a későbbiek során élőben is lehetőségük volt

előadni a nagyszabású jótékonysági gála keretein belül. A villa lakói március 14-20. között jótékonysági kezdeményezést indítottak a Gyermekétkeztetési Alapítvány javára „Minden gyermek lakjon jól!” címmel. Mivel a villa több szereplője is nehéz körülmények között nőtt fel, így hitelesen tudták képviselni a nélkülöző gyerekek ügyét. A lakók reklámfilmeket készítettek, felhívást tettek közzé más médiaszereplők megnyerésére, és fotósorozattal is népszerűsítették a kezdeményezést. Egyedülálló módon a szervezés alkalmával minden lakó elhagyhatta a villát, hogy nehéz sorsú gyerekeket látogasson meg, ételt és felszerelést ajándékozzon nekik, vagy csak egyszerűen szórakoztassa őket. Az aktív szervezéssel töltött hét végén Jótékonysági Gála került megrendezésre, amelyhez számos hazai előadó csatlakozott. A hazai popsztárok mellett a villalakók is színpadra léptek, a nézők pedig SMS szavazataikkal támogathatták a kezdeményezést. A héten zajló folyamatos pénzgyűjtés és a jótékonysági gála teljes bevétele meghaladta a 177 millió forintot. A jótékonysági hét hatása a káros magatartásminták számszerűsített vizsgálata során is megmutatkozott, drasztikus visszaesést tapasztaltunk minden vizsgált kategóriában. (A káros motívumok kvantitatív elemzését a későbbiek során részletesen tárgyaljuk.) Az eredmény a tematikus hetek között is egyedülálló volt, hiszen az értékek nem pusztán csökkenést mutattak, hanem erősen konvergáltak a nullához. A jótékonysági hét pozitív hozadékait a csatorna a későbbiek során felmentésként használta, s a káros szegmensek bemutatásával szemben egyfajta öngazolászként hivatkozott a pozitív társadalmi szerepvállalásra.

A szakosodott hetek keretein belül előszeretettel alakítottak ki alá-fölé rendeltségi viszonyokat a játékosok között, és a hierarchikus berendezkedések megjelenítése sem volt idegen. Első alkalommal a játékosoknak csoporthierarchiát kellett felállítaniuk maguk között, ami különböző rétegekre osztotta őket. Privilegizált előjogokkal az uralkodó osztályhoz tartozók rendelkeztek, a középosztálybelieknek nem voltak kötelezettségeik, de az alsóbb osztálybeliek kénytelenek voltak kiszolgálni a felsőbb osztályhoz tartozók igényeit. Egy másik alkalommal a szülő-gyerekek viszonyt modellálták a villában, ehhez a szerkesztők jelölték ki a kapcsolatban álló párokat, csakúgy, mint a szülők és a gyerekek személyét. Ez is lehetőséget adott a műsor szerkesztőinek arra, hogy a villabeli hierarchiát demonstrálják, hiszen a villa vezető személyiségeinek tartott egyéneket mind a szülő pozíciójába kerültek. A lakóknak adott feladatok is ehhez a témához kapcsolódtak a héten. A szülők felvilágosító órát tartottak a gyerekeiknek, öltöztették, lefektették őket, és még gyermek szépségversennyel egybekötött Ki mit tud?-on is bemutatathatták „porontyuk” képességeit. A következő alkalommal random módszerrel a villa lakóit két részre osztották, a villában élők és az udvaron élők csoportjára. A héten elsősorban az ellátás minőségében differenciáltak a lakók között. A villában lakók minden földi jóban bővelkedtek, míg a nomád életmódot folytató kertlakók lényegesen szerényebb életkörülmények közé kerültek. Az alárendeltségi helyzetek még több feszültséget teremtettek a villában, s konfliktusokhoz vezettek a lakók között. A szerkesztők a helyzetek előidézésében vállaltak csak szerepet, így a szituációk feldolgozásával egyedül maradtak a játékosok.

Új elemként regisztráltuk, hogy a villaélet tematikájában helyet kaptak más televíziós műsorok formátumai. A későbbiekben három olyan szakosodott hét fordult elő, amelyek egyértelműen valamilyen hazánkban már korábban bemutatott műsorformátumhoz voltak kapcsolhatók. A katonai hét a formai jegyeiben például a Bázis című military valóságshow műsorra emlékeztetett. A lakók számára alacsony komfortfokozatú, katonai laktanyát idéző körülményeket teremtettek, személyes holmijaikat elvették, és próbára tették a pszichikai, valamint fizikai állóképességüket. A játékosokat katonás hangnemben utasították, a lázadó magatartást nem tolerálták és a konfliktusokat is a kiképzők módszerei szerint „rendezték”. A formátum nem titkolt célja a játékosok fizikai és lelki megtörése volt. Az eredeti műsor vizsgálata után a médiahatóság kijelentette, hogy a Bázis című műsor a kiskorúak személyiségfejlődésére káros üzenetet hordozott a tekintetben, hogy egy katonai kiképzést valós élethelyzetbe ágyazva torz magatartásmintát közvetített és mutatott be példaként,

ezért a médiaszolgáltató megsértette az Rttv. 5. § (4) bekezdését (1327/2002. (IX.12.)). Kifogásolható volt, hogy a csatorna az akaratuk ellenére hozta a játékosokat nem várt, kellemetlen szituációba, amelyet előzőleg nem ismertettek velük. A szereplőket kényszerítették a tematikus heteken való részvételre, hiszen a feladatoktól való elzárkózás egyértelműen a verseny végét jelentette volna a számukra. A versenyzők közül Éva többször is kifejezte, hogy önszántából nem szándékozik részt venni a feladatokban, és megpróbált kívül maradni az eseményeken. A kiképzők ezt lázadásnak értelmezték, ezért különös figyelmet fordítottak Éva megregulálására és „betörésére”.

Egy másik tematikus hét alkalmával a lakóknak a saját félelmeikkel és fóbiáikkal kellett szembenézniük bátorságpróbák keretében, ami a Rettegés foka, valamint a Celeb vagyok, ments ki innen! című műsorszámokkal mutatott szembeütő egyezést. A műfaj jellegzetessége, hogy az esetleges fizikai terhelés mellett az alapvető emberi félelmekre, fóbiákra, stresszre, illetve ezek legyőzésére, a gátlások határainak átlépésére apellál. A ValóVilág szerkesztői hasonlóan gusztustalan, hányingert keltő bátorságpróbákkal tesztelték a játékosokat, mint az eredeti műsorban tapasztalt kihívások. Etikailag is kifogásokat vehet fel az, hogy a feladatok bevállalására és elvégzésére úgy motiválták a játékosokat, hogy ételadagokat jelentő korongokat kellett begyűjteniük. Valószínűsíthető, hogy az ételadag csak a meleg ételekre volt érvényes, így nem feltételezhető, hogy a csatorna ténylegesen éhezett volna a szereplőit. A meleg étel azonban kellő motivációt biztosított a versenyzőknek a feladatok teljesítésére. A tematikus hét során minden játékosra sor került, így senki nem kerülhetett el, hogy szembenézzon a félelmeivel. Alekoszt például egy üvegmedencébe fektették, ahol sorra öntötték rá a különböző terráriumok lakóit. Végül a fürdőnadrágos, megkötözött férfi mellett csótányok, kígyók, férgek, giliszták, angolnák, piócák és lárvák is helyet kaptak. Nehezítésként a feladat végén szájjal kellett kiszednie a medencéből az ételt jelentő korongokat. Majd Bécinek kellett hasonlóan gusztustalan versenyszámban megmérettetnie. Utolsó feladatként egy mély tálba kellett fejfel behajolnia, és szájjal kiszednie a tál alján elhelyezett két korongot. A műsorvezető előzékenyen felhívta a fiú figyelmét, hogy a tálban található mixet belek, csontkukac, szemgolyó, hallé és tojásfehérje keveréke alkotja. A lakók a megmérettetések során nem mutattak különösebb ellenállást, bár érdekes adalék, hogy a katonai és harcművészeti múltjáról ismert László éppen a dzsungel hét alatt jutott el a teljesítőképessége végére, és adta fel sírva a játékot.

Majd egy újabb tematikus héten a Vacsoracsata című főzőműsor reprodukciójára került sor, amelyben a villalakók bemutathatták gasztronómiai képességeiket. Az eredeti műsorban látottak mintájára, minden nap másik játékosnak kellett megvendégelnie társait, és az étkezés után pontozták egymás teljesítményét. A műsor során a Csillag születik című tehetségkutató műsor is helyet kapott a villában, a lakók egy szabadon választott szám segítségével próbálták meg elkápráztatni zsűrijüket. A tehetségkutató műsorokkal való összefonódás a ValóVilág indulásakor is megfigyelhető volt, hiszen a frissen induló negyedik szériát az X-faktor tehetségkutató műsorban kezdték promotálni. A döntőben élőben kapcsolták a villalakókat, akik saját számmal készültek a zenés showban való szereplésre. Egy alkalommal kifejezetten reklámcélú műsorelhelyezés is megvalósult a villa falai között, amikor az RTL Klub frissen megvásárolt török sorozatát, az Ezel - Bosszú mindhalálig nyitóepizódját szinkronizáltatták a versenyzőkkel.

Kiemelt márkák

Az RTL Klub nem csak a saját műsorait promotálta az adások során, de számos egyéb márká is előtérbe került. Az erotikus tartalmak prezentálását elősegítendő, két vezetősérfim Magazin megjelenése például kifejezetten versenyszerűen került előtérbe a villában. Először 2011. február 9-én jelent meg az adásban felnőtt Magazin, amikor a kiesett szereplő, Zsuzsi meztelen képei szerepeltek a Playboy címlapján. A villalakók kaptak egy

példányt az említett kiadványból, amit a műsorban többször is végiglapoztak. A termék ilyen módon való megjelenítését a Médiahatóság burkolt reklámozásnak minősítette. Két nappal később, február 11-én erotikus fotózás szolgáltatta a műsorszám tematikáját, amely a CKM magazin jóvoltából került megrendezésre. Két nap eltéréssel tehát mindkét piacvezető konkurens férfimagazin feltűnt a ValóVilág adásaiban, így a hét folyamán kiemelt szerepet játszott az erotikus tartalmak prezentálása. Érdekes etikai kérdéseket vet fel, hogy a műsor szerkesztőinek volt-e joguk elvállalni egy ilyen felkérést a villa női játékosainak előzetes beleegyezése nélkül, hiszen a CKM magazin megkereséséről a villa női szereplői csak egy nappal a fotózás előtt értesültek. A műsor során több alkalommal is erőteljesen hangsúlyozták, hogy ez a lehetőség „minden nő álma”, amit senki nem utasítana vissza. Az adásban egyoldalú módon került bemutatásra az erotikus fotózás, mivel senki nem zárkózott el tőle, valamint nem hangzott el arra vonatkozó figyelmeztetés, hogy erkölcsileg ez a magatartás kifogásolható lehet. A gátlástalan vetkőzés és az intim testrészek vágykeltő céllal való mutogatása követendő, sőt vágyott viselkedésként jelent meg az adásban, amelyet - a villalukók mintájára – „minden nő bevállalna”. A férfimagazinban való szereplést az ismertség és a siker felé tett lépésként értelmezték a versenyzők. A fotózás során a testvérpár fiú tagja felhívta hűga figyelmét, hogy még ne mutasson meg mindent magából, hogy a villából történő kikerülés után is fenntartsák a nézők érdeklődését. Béci taktikája „megfelelőnek” bizonyult, mert hűgát a műsor befejezése után a Playboy magazin újra felkereste, hogy ezúttal mindent megmutasson a kamerának.

Ezen kívül érdekes volt, hogy a korábban már említett katonai héten is specifikus edzéseket tartottak a lakók számára, amelyet meg is neveztek az adások során. Az egyik felkért kiképző híres képviselője hazánkban a Krav-Maga önvédelmi sportnak, amely bemutatásra került az edzések során. Nem csak az edzésforma nevének említése lehetett alkalmas a reklámozásra, hanem a meghívott edző is egyértelműen kapcsolható volt az adott tevékenység hazánkban történő népszerűsítéséhez.

Régóta megfigyelt tendencia a piacvezető kereskedelmi televíziókban, hogy egy műsor nem korlátozódik csupán a saját műsoridejére, hanem számos más időpontban is megjelenik a tévé képernyőjén. Ezt a célt szolgálják a kísérműsorok, amelyek eltérő szempontok mentén tematizálják a történeteket, valamint a csatorna más műsorai is szívesen foglalkoznak a lakók életének rejtett titkaival, kint maradt rokonaikkal, barátaikkal. A ValóVilág negyedik szériája nem csak a televíziós műsorformátumokban tűnt fel, hanem egyedülálló módon a rádióval is kooperált a jótékonyági hét népszerűsítése érdekében, s március 18-án a Class FM-en sugárzott Morning Show a ValóVilág villájából jelentkezett. Erre a rádiós műsorban többször is felhívták a figyelmet, valamint a ValóVilág esti összefoglalójában is szerepet kapott, ami alkalmas volt arra, hogy kölcsönösen népszerűsítsék egymás műsorait.

Szankciók és büntetések

Kiemelésre érdemes a szankciók rendszere, amelyet a műsor szerkesztői a játékosok megregulálására alkalmaztak. A büntetések formája széles körben mozgott, s általában a szerkesztők határozták meg, amihez olykor a nézők véleményét is kikérték. A ValóVilág negyedik szériájának kétségtelenül legnagyobb büntetése Zsuzsi kizárása volt. A lánynak a villa alapszabályainak megszegése miatt kellett távoznia, miután fizikailag bántalmazta az egyik társát. Alekosz és Laci hasonló fizikai konfrontációjának büntetéseként a feleket külön szobában szállásolták el egy éjszakára. Ebben az esetben nem volt szó károkozási szándékról, Alekosz egy korábbi lökdösődés illusztrálásakor „véletlenül” borította fel székkel együtt a nála sokkal testesebb férfit.

A kisebb vétségek megtorlásában nem mindig voltak konzekvensek a szerkesztők, néha a kiszabott büntetés messze felülmúlta a kihágás mértékét. Esetenként egyenesen megalázó, alárendelt helyzeteket teremtettek, és akár a személyes jogaikban is korlátozták

a büntetendő személyt. Anikót például azzal fegyelmezték, hogy 24 órán keresztül nem szólalhatott meg, illetve egy másik alkalommal - a mikroportok nem megfelelő használata miatt - határozatlan ideig elzárták a meleg vizet a villában. A megalázó fenyegetések sem álltak távol a műsortól, trágár beszédért két lakónak tojást kellett a szájában tartania, Zsófinak pedig a többiek fehérműjét kellett kézzel kimosnia. Olivér büntetése is túlzottnak volt minősíthető, amikor egy hibája után nagyon komoly szankcióval fenyegették, azonban nem közölték vele annak tartalmát. A férfi büntetése valójában az volt, hogy három napig tudatlanságban tartották a szankció felől. Olivér a bizonytalanságtól lelkileg teljesen összeomlott, és nem tudott uralkodni az agresszív indulatain. Többször kárt tett a környezetében lévő szekrényekben és egyéb használati tárgyakban, majd dühében ököllel ütlegelte a falat és a ház tartóoszlopait. A kiszabott szankció mértéke nem állt összhangban a férfi azon „bűnével”, hogy még a kihívás előtt bejelentette, kivel akar párbajozni.

Bár egyes esetekben a nézőket is bevonták a döntéshozatalba, általában a csatorna saját hatáskörében döntött a szankciókkal kapcsolatban. Laikusként nem volt minden esetben egyértelmű, hogy mely kihágásokért jár büntetés, és mi az, ami még engedélyezett a műsorban - ami a szerkesztőknek jelentős játékteret engedett.

Manipulált karakterek

Az összefoglalók rövid klipekkel irányított képet közvetítettek a szereplőkről, így a szerkesztőknek alkalmuk volt arra, hogy manipulálják a játékosokról kialakuló közösségi véleményt. Az összefoglalók során a karakterek gyakran minden előzmény nélkül mentek át jelentős pálforduláson, és másképp viselkedtek, mint azt a korábbi adások során megszokhattuk tőlük. A nézők elől rejtve maradt, hogy a hirtelen változások mögött a szereplők hangulatingadozása, vagy a szerkesztők taktikázása állt-e. Egyes esetekben megfigyelhető volt, hogy a szolgáltató direkt negatív fényben tüntetett fel játékosokat, és a kiszabott feladatokkal is megpróbált befolyást gyakorolni a nézőkre. Két játékos kapcsán alakult ki markánsan negatív kép a lakókban - és feltételezhetően a nézőkben is -, és a csatorna mindkettőjükkel kapcsolatban „aknamunkát” végzett.

Gombi már a beköltözésekor ellenszenves volt a többieknek, általános céltáblájának számított a gunyoros megjegyzéseknek és bántó vicceknek. A férfi elvetettséggel az összefoglalók során sokat foglalkoztak, és előszeretettel mutatták be, ahogy a többiek kiközösítik, a háta mögött kibeszélik és leminősítik. Első feladatként a férfinek chippendale táncot kellett előadnia a bombanőnek a szerkesztőktől kapott öltözkében. Az előadás különösen ízléstelenre sikeredett, ami kellően megalapozta Gombi negatív megítélését. Majd nem sokkal ez után azt a feladatot kapta, hogy bohócjelmezben szórakoztassa a lakótársait. A feladat kifejezetten alkalmas volt arra, hogy tovább növelje Gombi kitaláltságát és nevetség tárgyává tegye őt a többiek előtt. A kényes szituációktól a többiek csak vérszemet kaptak, és tovább ingerelték a kiszolgáltatott helyzetbe került fiút.

Ildikóval kapcsolatban hasonló helyzet alakult ki, hiszen a lány utolsóként érkezett és vigaszágon került be a játékból kizárt Zsuzsi helyére. Ildikó kétségbeesetten próbált beilleszkedni, mindent megtett azért, hogy valamelyik baráti társaság befogadja - általában sikertelenül. A többiek többnyire gonoszul viselkedtek vele és kerülték őt, Alekosz gúnyosan megjegyezte, hogy a lány „*koldulja a szeretetet*.” A január 3-i adásban külön összeállítás foglalkozott azzal, hogy Ildikó lábmasszázs szalont akart nyitni, hogy így harcolja ki a többiek figyelmét. Az összefoglaló szánalmas és elesett színben tüntette fel a próbálkozást, amit a többiek is lesajnálóan minősítettek. A játékosok gúnyos megjegyzéseire a műsorvezető kommentjei is ráerősítettek. Ildikó egy párbajon tett későbbi elszólásából azonban kiderült, hogy a szánalmas erőfeszítésként feltüntetett akció a szerkesztőktől kapott titkos küldetés volt. A korábbi adás alkalmával a nézőket erről nem informálták, így szándékosan manipulálták a lányról alkotott véleményüket, és megalázó helyzetben tüntették fel az amúgy titkos küldetést teljesítő játékost. A nézők manipulálása azért is

erősen kifogásolható, mivel döntési pozícióban voltak, szavazatukkal ők határozták meg a játék kimenetelét. Amennyiben az összefoglalók alapján ellenszenvesnek minősítettek egy karaktert, annak nem szavaztak bizalmat a folytatáshoz, ahogy az Gombi és Ildikó esetében is történt.

Érzelmi megterhelés

A korábbi valóságshow-kkal ellentétben, a ValóVilág 4. szériájában többször is feltűntek érzelmileg és lelkiileg megviselt játékosok. Az első komolyabb érzelmi megrázkódtatás Zsuzsi kizárásakor érte a résztvevőket. A bombanő kiköltözése nagy hatást gyakorolt a lányokra, akik hangosan sírtak, egymásra borulva zokogtak, Szandika pedig rugdosódni és hisztériázni kezdett. Majd Gina depressziós állapotával foglalkoztak sokat, aki már a beköltözés után nagyon rosszul érezte magát, sokat sírt, végül a férje kiesése után önként fel is adta a játékot.

Érdekes változáson ment át a játék során Olivér, aki kezdetben az egyik véleményvezér, „alfahím” volt a csapatban. Első győztes párbaja után a legerősebb ellenfelét, Bécit akarta kihívni párbajra, ezért megkérte társait, hogy a kiválasztás során őt válasszák. A kiválasztásnak eredetileg az volt a szerkesztők által rendelt célja, hogy a lakók megjelöljék azt a személyt, akivel képtelenek együtt élni. Ezzel szemben a szavazás gyakran irányított fordulatot vett, amikor egy-egy elkecsereedett, vagy túlonatúl is magabiztos játékos a saját céljainak szolgálatába állította ezt a lehetőséget. Barátai taktikából őt választották a párbajra, ám a felkészülés során számos dolog történt, amely megtörte Olivért. Elsősorban a barátnője hiánya viselte meg, valamint egyre inkább elhatalmasodott rajta a szexuális kiéhezetség is. A lány utáni vágyódásában néha sírva fakadt, néha pedig agresszív módon reagált társai segítségnyújtására. Tovább nehezítette a helyzetét, hogy először Szandika, majd Anikó vallott neki szerelmet, és ajánlkozott fel neki. Anikó közeledése olyan hatással volt a villa vagányára, amit már a kint hagyott szerelme sem tolerált, és videó üzenetben fejezte ki a rosszallását. Olivér ennek tartalmától és barátnője elvesztésétől annyira megrémült, hogy megkérte rajongóit, ne szavazzanak rá, így a párbajban Béci győzedelmeskedett.

A verseny során Gombi többször feltűnően rossz állapotba került, amit korábbi kiközösítése is eredményezhetett, de lassan egyre inkább elhatalmasodott rajta a barátnője és a családja utáni honvágy. Hosszú hetekig képtelen volt felülkerekedni depresszív hangulatán, végül megkérte a barátait, hogy őt küldjék párbajozni. A párbaj kimenetelét sem bízta a véletlenre, így a villa legerősebb játékosát, Alekoszt vitte magával. Gombi kiesése után Szandika élt az irányított kiválasztás lehetőségével, és barátainak azt állította, hogy Évával akar megmérkőzni. Mivel Éva kiesése több személy számára is vonzó alternatíva volt, így a plasztik cicát szavazták meg párbajszereplőnek. Ő azonban mégsem a törtető lányt, hanem a legerősebbnek tartott barátját, Bécit hívta párbajra, hogy végleg elhagyhassa a villát. Szandika villában töltött időszaka amúgy sem volt felhőtlen, gyakran nagyon erős érzelmi reakciókat produkált feszült helyzetekben, vagy barátai kiesésekor. Egy alkalommal olyan erős hisztériás rohamot kapott, hogy azt nem is közvetítették a televízióban, csak a bulvármédia híreiből lehetett értesülni a lány pánikrohamáról. Más esetekben az érzelmi trauma intenzív dühkitörés formájában nyilvánult meg, aminek az adásban történő bemutatása félelmet, szorongást idézhetett elő a kiskorú nézőkben.

A verseny során Laci is többször adta jelét annak, hogy nem bírja azt az érzelmi és lelki nyomást, amit a játékban való részvétel, valamint a külvilágtól való elzártság eredményezett. Két alkalommal kórházba kellett szállítani, amit a televízióban is láthattak a nézők. Első alkalommal kiújult a gerincsérve és nem bírta felállni, valamint mindenfajta mozgás komoly fizikai fájdalommal járt a számára. Az orvosok nem tudták visszavezetni a fájdalmak megjelenését fizikai okokra, így arra jutottak, hogy pszichoszomatikus reakcióról van szó, teste tehát már ekkor jelezte, hogy nem bírja a megterhelést. Második alkalommal

Lacit éles mellkasi fájdalom és erős szívdobogás tüneteivel szállították kórházba, amely szintén a szervezet pánikreakciója volt. Laci ezek után - könnyek között - bejelentette, hogy feladja a játékot és elhagyja a villát. Mindezek fényében alapos a gyanú, hogy a szerkesztők nem megfelelő módszereket alkalmaztak a szereplők kiválogatása során. A szelekció során kiemelt figyelmet kellene kapnia a terhelhetőség, valamint a megfelelő stressztűrő képesség vizsgálatának, amire a jelek szerint nem került sor.

„Barométer”

A ValóVilág „barométer” kialakításával a Hivatal elsődleges célja az volt, hogy a hatósági vizsgálatokon túlmutató módszerekkel megragadja, valamint szemléltesse a műsorban megjelenő aggályos tartalmak változásait. A programban előforduló káros motívumokat kvantitatív módszerekkel elemeztük, amelyek lehetőséget adtak az időbeli változások kimutatására is. Az adatszolgáltatás 2010. november 20-tól a záró epizódig követte a ValóVilág 4. szériájának műsorait, amely mind az RTL Klub napi rendszerességgel közzétett 19 órás összefoglalóira, mind a késő esti show-kra kiterjedt. A Hivatal által aggályosnak ítélt tartalmakat heti periodicitással, diagramok útján hozta nyilvánosságra a Médiatanács a honlapján.⁵

Az előző szériák tapasztalataiból kiindulva a szexualitás, a szexuális kontextusban megjelenő meztelenség, a trágár kifejezések gyakorisága, valamint negatív magatartásmintaként a dohányzás és az alkoholfogyasztás bemutatása mentén tanulmányoztuk az adásokat. A vizsgálatban használt elemzési egység a káros viselkedésmintákat közvetítő jelenet volt. A jelenetek annyiszor kerültek felvételre, ahány alkalommal azokat a műsorszerkesztő az összefoglalóban megjelenítette. A heti bontásban közzétett adatokat a napi jelenetszámok (előfordulások) átlagolásával számítottuk ki. A problémás tartalmak közül egyedül a trágársággal kapcsolatban alkalmaztunk eltérő módszertant, mivel a durva, trágár kifejezések gyakorisága könnyen számszerűsíthető. Ebben az esetben nem a jelenetek, hanem a szavak előfordulása képezte az elemzési egységet.

Trágár kifejezések

A korábbi tapasztalatok is alátámasztották, hogy a valóságshow-k jellegzetes velejárói a durva, trágár kifejezések, amelyek nem minden esetben kerülnek elnémitásra. Ezért jelen szériában különös figyelmet fordítottunk a káromkodások regisztrációjára, illetve azok osztályozására. A trágár kifejezések besorolását az érvényben lévő korhatár-kategóriák kritériumrendszere alapján végeztük. A médiaszolgáltató 2010. december végéig a hatályos törvény alapján a II. korhatár-kategóriába sorolta a ValóVilág 4. szériájának adásait, azaz „tizenkét éven aluliak számára a megtekintése nagykorú felügyelete mellett ajánlott” minősítéssel látta el, majd 2011. január 1-től az Mttv. szerinti III. korhatár-kategóriát alkalmazta a műsorok besorolásához, azaz a „tizenkét éven aluliak számára nem ajánlott” minősítést. Az ebben a kategóriában még elfogadható káromkodások az enyhe (*bunkó, barom, francba...*), illetve a közepesen erős kifejezések (*hülye, szar, fos...*) csoportjába tartoznak, azonban az ezeket meghaladó erős káromkodások nem kívánatosak, azokat a médiaszolgáltatónak érthetlenné kell(ene) tennie. Tapasztalataink alapján az adásokban elhangzó trágárságokat a szavak közepének vagy egyes részeinek elnémitásával nem tették érthetlenné, azok sok esetben felismerhetőek maradtak. Az etikai kódexben megfogalmazottakkal ellentétben, a csatorna valószínűleg nem szólította fel a szereplőit, hogy kerüljék a trágár kifejezések használatát. A lakókat az élő kapcsolások során is külön

⁵ ValóVilág „barométer”

http://www.mediatanacs.hu/belso_oldal.php?belso_id=83

emlékeztetni kellett volna a káromkodások kerülésére, mivel nyelvezetükbe teljesen beépültek az obszcén kifejezések, amelyeket teljes természetességgel használtak.

A trágár kifejezések csak abban az esetben kerültek felvételre, amikor egyértelműen érthető, illetve szájról leolvasható volt a kifejezés. Megfelelő elhalkítás esetén a kifejezések érthetlenné váltak, ilyen módon lehetlenné vált a „barométerben” való regisztrálásuk. Jelen összesítésben kizárólag azok a káromkodások szerepelnek, amelyek dekódolhatóak voltak az adások során, illetve az elhalkításukra irányuló kísérlet nem járt sikerrel.

2. táblázat: Az RTL Klubon sugárzott műsorokban regisztrált káromkodások mennyisége és erőssége

Adás hónapjai	Trágár kifejezések száma	Enyhe és közepesen erős mértékű kifejezések (db,%)	Erős mértékű trágár kifejezések (db, %)	Egy adásra jutó trágár kifejezések száma
november	136	44 (32,9%)	92 (67,1%)	11,3
december	1082	356 (36,1%)	726 (63,9%)	27,7
január	1107	396 (37,7%)	711 (62,3%)	33,5
február	1004	387 (36,8%)	617 (63,2%)	34,6
március	386	196 (54,7%)	190 (45,3%)	11,4
április	475	208 (44,2%)	267 (55,8%)	14,8
május	81	41 (58,9%)	40 (41,1%)	9,0
összesen	4271	1628 (38,1%)	2643 (61,9%)	22,7

A ValóVilág 4. szériájában példa nélküli módon megszorozott a trágár kifejezések száma. Ezt egyrészt az előzetes kiválasztás is determinálta, hiszen sok játékos már úgy érkezett a villába, hogy figyelemreméltó „választékossággal” használt obszcén kifejezéseket. Másrészt a villalát a többiekre is hatást gyakorolt, és azok, akik korábban kevésbé, vagy egyáltalán nem éltek durva kifejezésekkel, egyre többször használták ezeket a szófordulatokat - mintegy a közösségi élet hatásaként. A villalátók többsége mindennapi természetességgel használt trágár szavakat, így a közönséges nyelvezet halmozottan volt jelen a műsorban. A fentebbi kijelentéseket egy szemléletes példával szeretnénk illusztrálni: „Ezt most nagyon kulturáltan el fogom mondani, jó? Ha tovább baszogatsz, elveszem a pálinkát és kiöntöm a faszomba, mert nagyon kezd idegesíteni, jó?” A villában több olyan tevékenység is zajlott, ami a trágár kifejezések megnövekedését eredményezte. Így például az alkoholfogyasztás, a nézeteltérések, stresszes helyzetek mind-mind a durva kifejezések halmozott előfordulását generálták. A médiaszolgáltató felelőssége azonban nem megkérdőjelezhető, hiszen az ilyen módon megjelenő káromkodások is elnémihatók lettek volna, azonban ezzel az eszközzel eleinte egyáltalán nem élt a csatorna.

3. táblázat: A leggyakrabban használt trágár kifejezések

	összesen	egy adásra vetítve
„baszni” kifejezés és alakjai	1344 alkalommal	7,1
„kurva” kifejezés és alakjai	530 alkalommal	2,8
„fasz” kifejezés és alakjai	494 alkalommal	2,6
„picsa” kifejezés és alakjai	119 alkalommal	0,6
„hülye” kifejezés és alakjai	401 alkalommal	2,1
„szar” kifejezés és alakjai	479 alkalommal	2,5

A panaszok megnövekedett számának hatására néhány alkalommal tudatosan próbálták meg visszaszorítani a szerkesztők a trágár kifejezések jelenlétét, és szankcionálni a káromkodásokat. Az első szankcióra viszonylag korán, december 8-án került sor, amikor a lakók feladatban kapták meg, hogy kerüljék a káromkodásokat és ügyeljenek a szép,

választékos beszédre. A tiltást megszegő játékosoknak különböző feladatokat kellett végrehajtaniuk büntetésként. A trágár kifejezést használó játékosoknak hol vörös rúzzsal, hol erős paprikával kellett bekenniük a szájukat, wasabit enniük, vagy éppen tojást törni a fejükön. Előfordult azonban, hogy a büntetés ellenkező hatást váltott ki a játékosokban, mint amit a szerkesztők reméltek. Például egy alkalommal Szandikának és Évának büntetésként egy-egy tojást kellett minél tovább a szájukban tartaniuk, majd a győztes Szandikát egy ruhával jutalmazták. A lány le is vonta a kézenfekvő következtetést: „*Káromkodtam, kaptam egy feladatot, de mivel megnyertem, ezért kaptam egy ruhát. Úgyhogy kurva jó, bassza meg, mert máskor is káromkodni fogok, ha ezért ajándék jár!*”

A trágárságot a lakók önszabályozás útján is megpróbálták korlátok közé szorítani, igaz, nem önként. A február 24-i adásban a nézők megszavazták, hogy a parlamentáris hét keretében a villalakók büntessék maguk között a káromkodást. A játékosok szankciókkal kísérelték meg szabályozni a használható kifejezések listáját, és büntetéseket kiszabni a törvényszegő lakókra. A kezdeményezésnek sajnos nem lett látványos eredménye, hiszen a kiszabott szankciókat nem tudták érvényesíteni, így a villaparlament feloszlott, és ezzel a káromkodásokra vonatkozó szabályok is hatályon kívül helyeződtek.

Dohányzás

A műsor során fokozottan aggályos tartalomnak volt tekinthető a villalakók részéről folyamatosan tapasztalható dohányzás, valamint a termékek „reklámértékű” megjelenítése. 2011. december 21-e óta a kategóriát érintően azok a jelenetek kerültek felvételre a „barométerben”, amelyek egyértelműen bemutattak dohányzást. A káros magatartásminta megjelenését jelenetszinten rögzítettük. (Ezelőtt a problémás témák verbális megjelenésére koncentráltunk, a káros magatartásminták vizuális megjelenítésének gyakorisága azonban indokoltá tette a számszerűsítést.)

A dohányzás megjelenésének számszerű elemzését a panaszok megnövekedett száma is indokolta. Számos néző kifogásolta, hogy bár törvényileg tiltott a dohánytermékek vagy cigaretta reklámozása, illetve termékmegjelenítésként való feltüntetése, az összefoglalók során mégis számos esetben lehetett cigarettás dobozokkal és dohánymárkákkal találkozni. Ezen kívül a lakók gyakori dohányzása sok esetben látható volt, ezzel indokolatlan hangsúlyt kapott a cigarettázás megjelenése a történeésekről készült összevágások során. Félix Péter, a Füstirtók szervezet nevében eljárást indított a Médiahatóságnál, a Fogyasztóvédelemnél, valamint az ÁNTSZ-nél is a ValóVilágban tapasztalható dohányzás reklámszerű megjelenítésével kapcsolatban. Kérvenyezte, hogy vizsgálják ki az RTL Klub és bizonyos dohányipari cégek között vélelmezett együttműködés, üzleti kapcsolat természetét.⁶ A műsor szerkesztőinek véleménye szerint azonban a villa kezdetektől „füstmentesnek” indult, hiszen a házon belül nem lehetett rágyújtani, csak a külön erre a célra kijelölt udvari részen. Kolosi Péter, az RTL Klub programigazgatója szerint a villa ezzel megelőzte a korát, hiszen már a Nemdohányzók védelméről szóló törvény módosítása előtt figyelembe vették ezeket a szempontokat.⁷ A Füstirtók Egyesülete azonban többek között kifogásolta, hogy az udvaron belül nem volt külön kijelölt hely a dohányzásra, így a lakók helytől függetlenül szabadon dohányozhattak, zavarva ezzel a többieket. A Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság nem állapított meg törvénysértést az egyesület által felvetett pontokban.⁸ A dohánytermékek reklámozásával kapcsolatban a Hivatal a műsor kezdetétől az új médiatörvény hatályba lépéséig (2011. január 1-ig) számos

⁶ Milliókat követelnek a ValóVilág miatt a Füstirtók
http://hvg.hu/egeszseg/20110331_milliokat_kovetelnek_rtl_fustirok

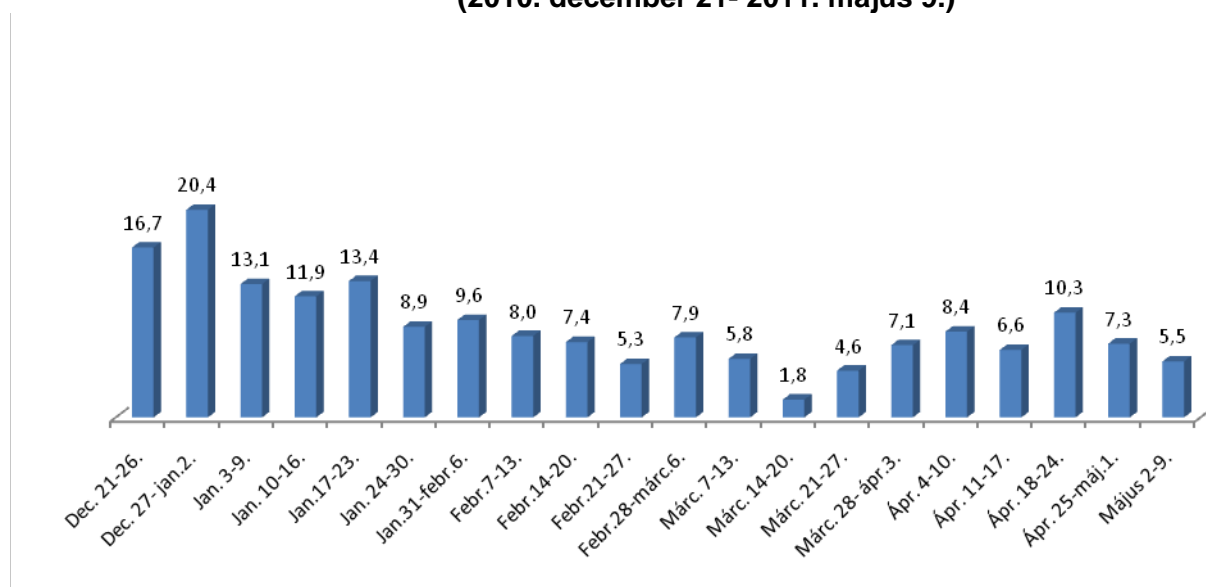
⁷ A VV4 Villa már megfelel a füstmentes törvényjavaslatnak <http://drinfo.hu/hirek/hirtallozo/90-hirtallozo-itthonrol/14399-a-valovilag-villa-mar-megfelel-a-fustmentes-torvenyjavaslatnak>

⁸ A ValóVilág nem sértett törvényt http://www.sg.hu/cikkek/82222/a_valo_vilag_nem_sertett_torvenyt

alkalommal találkozott olyan esettel, amelyben megvalósult a burkolt reklámozás ténye a dohánytermékekkel összefüggésben. Január elsejétől azonban ilyen nem fordult elő, mivel a dohánytermékeket nagyméretű gyufásdobozokban és nem az eredeti csomagolásban tárolták.

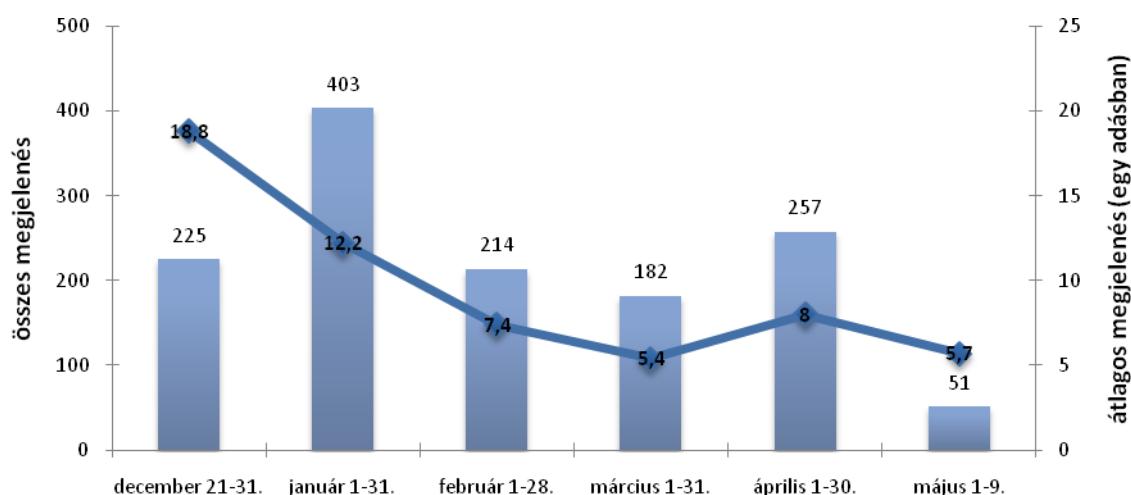
A dohányzás gyakori megjelenését az is indokolta, hogy a lakók nagy része rendszeresen cigarettázott. Azzal kapcsolatban, hogy eredetileg hány játékos élt a káros szenvedéllyel, csak az összefoglalóban látott részekből tudunk kiindulni, ezek alapján a villában összesen megforduló 16 játékos közül tizenkét fővel kapcsolatban jelenthető ki, hogy hódolt e szenvedélynek. A dohányzás gyakran azért játszott központi szerepet az összefoglalókban, mivel a nagy taktikusok (Olivér, Anikó, Éva, Szandika, Alekosz) mind dohányoztak, így a konspirálásokra leginkább a dohányzó részlegnél került sor. A játékosok közül mindössze ketten említették meg adatlapjukon a dohányzást, Anikó legnagyobb szenvedélyének a cigit, Alekosz pedig a szivarozást jelölte meg. Talán ennek is köszönhető, hogy a nézők számára hamar szembetűnővé vált, hogy mennyi időt töltenek a lakók a villán kívül cigarettázással. A műsor során maguk a szerkesztők is több alkalommal megelégtettek a dohányzás hangsúlyos jelenlétével, vagy inkább az egyre sokasodó nézői panaszokat, ezért többször megkísérelték visszaszorítani a füstölést. Legelőször december 4-én rendeltek el méregtelenítő napot, ahol minden egyes elszívott cigihez Lacitól kellett engedélyt kérni. Az egy napos elvonás nem volt nagy hatással a lakók füstölési szokásaira, így nagyon hamar visszatértek a korábbi rutinjukhoz. Majd a játékosok hatékonyabb ösztönzése érdekében, február 3-án leszokási „versenyt” hirdettek. A lakók cigiről való lemondásának ösztönzésére felajánlották, hogy a leszokó játékosok az RTL Klub dohányzásellenes kampányának lehetnek a reklámarcai. A leszokáshoz a lakók minden segítséget megkaptak, mégis csak Bécinek és Jerzynek sikerült megszabadulnia a káros szenvedélyétől. Ennek ellenére számottevően nem csökkent a műsorban a dohányzás jelenléte, így látványos javulást a „barométer” heti adatai sem mutattak ki. A dohányzás a Jótékonyági hét alkalmával szorult vissza a leginkább, ami valószínűleg nem a lakók magatartásbeli változásának, hanem a szerkesztésnek volt köszönhető. A Gyermekétkeztetési Alapítvány számára rendezett kampány hetében tudatosan igyekeztek háttérbe szorítani minden káros magatartásmintát, vagy negatív tartalmat, így a jótékonyági hét alatt mért értékek a „barométer” minden kategóriájában példátlanul alacsonyaknak számítottak.

**1. ábra: A dohányzás gyakoriságának heti átlaga
(2010. december 21- 2011. május 9.)**

A dohányzás megjelenítésével kapcsolatos változások könnyebben megragadhatóak havi szinten aggregált adatokban, és rávilágíthatnak a szerkesztési elvek alakulásaira is. Bár a decemberi hónapról nem rendelkezünk teljes havi adatsorral, egyértelmű, hogy a dohányzás megjelenésének gyakorisága ebben a hónapban lehetett a legmagasabb, ahogy azt az egy műsorra jutó megjelenések száma is tükrözi. A dohányzás jelenléte március hónapban csökkent a legalacsonyabb szintre, amit a tematikus hetek körül bekövetkező stílusváltás is magyaráz.

2. ábra: A dohányzás gyakoriságának havi szinten aggregált adatai (2010. december 21- 2011. május 9.)

Alkoholfogyasztás

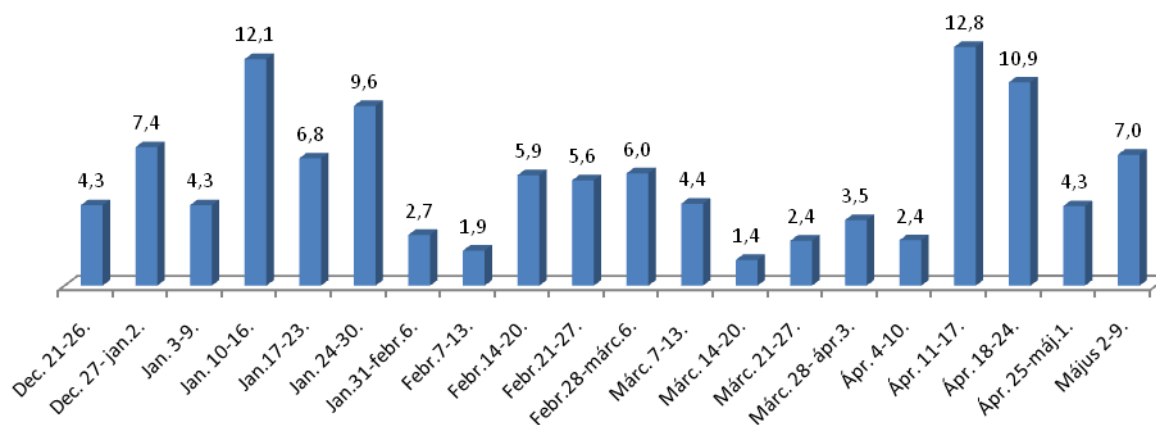
Az alkoholfogyasztás gyakorisága a műsor elejétől kezdve jelentős volt. A nézők számára az italozás mennyisége azt a hatást kelthette, mintha végtelen készletek álltak volna a lakók rendelkezésére. Olivér már az első héten megjegyezte, hogy több liter tömény alkohol fogy naponta, pedig akkor még csak öt állandó lakója volt a villának. A beszavazó show-k alkalmával a jelöltek kisfilmjében is gyakran a részegség domborodott ki, mint a barátokkal töltött minőségi szórakozás szükséges és nélkülözhetetlen velejárója. Az új lakók mindössze néhány nap együttélés után már megállapították, hogy túl sok tömény szesz fogy a villában, és kifejezték aggodalmukat, hogy Aleksz hamar alkoholistává válhat, ha ebben az ütemben folytatja az italozást. A férfit társai hamarosan „alkeszosz”-nak kezdték nevezni, hiszen délután négy körül általában már részeg volt. Ezért hol a szerkesztők, hol pedig a nézők rendelték el alkoholemogvonást a lakókkal szemben. Először a szerkesztők folyamodtak szankcióhoz, és méregtelenítő napot hirdettek, amelynek keretében kitiltottak mindenféle alkoholt a villából, de a megvonásnak nem volt számottevő hatása. Majd február 7-én a műsorvezető bejelentette, hogy a nézők kérésére a lakók egy hétig nem kapnak szeszecitelt. Az alkoholmentes hét hatása a „barométer” eredményeiben is megmutatkozni látszott, bár ezen a héten sem tűnt el teljesen az alkoholizálás a képernyőről. Később a parlamentáris héten a lakók maguk között akarták szabályozni az alkoholfogyasztás mértékét, ezért Laci beleegyezéséhez kötötték az alkoholhoz való hozzáférést. A többi lakó állandó ostrom alatt tartotta Lacit egyre több alkoholt követelve, aki a nyomás alatt megtörve, inkább lemondott a „népjóléti miniszter” posztjáról. Döntését a következő szavakkal indokolta: „A villában vannak olyan egyének, akik állandóan az alkoholt követelik, szó szerint kibontunk egy üveg bort, egy másodpercen belül, elfordul az ember és már el is

tűnik. Egymástól képesek ellopni az alkoholt, tehát elveszik, szó szerint, tehát, én még ilyet nem láttam.”

A túlzott italozás számos esetben elmérgesedett szituációkhoz, illetve az önkontroll teljes megszűnéséhez vezetett. A villában látott nagy veszekedések, sértő megjegyzések és túlreagált konfrontációk minden esetben alkoholos befolyásoltságra voltak visszavezethetők. A villaélet egyik elhíresült pillanata során Éva egy vita hevében leköpte Jerzyt, amely szintén a felek alkoholos befolyásoltsága miatt valósulhatott meg. Éva később felmentésként hivatkozott rá, hogy mivel korábban sokat ivott, így nem volt beszámítható állapotban. A játékosok a későbbiek folyamán is enyhítő körülményként hozták fel ittas befolyásoltságukat a kényelmetlenné fajult szituációkban. Általában a lakók előzékenyen kezelték egymás részeg állapotát, és szemet hunytak az ittas állapotban történt konfliktusok fölött. Egy elmérgesedett helyzetben azonban Alekosz megvádolta az egyik legjobb barátját, Évát, hogy alkoholista, aki a problémák elől az ivásba menekül. Az alkoholos befolyásoltság másik velejárója a szexuális természetű megnyilvánulások megszorodása volt. Ezek döntő többsége Alekoszhoz kötődött, aki egy kis italozás után még jobban felbátorodott, és rendszeresen kiszemelt magának egy női lakót, akit megpróbált az ágyába csábítani. Számos viccesnek szánt összeállítás látott napvilágot a műsorban, amely Alekosz részeg próbálkozásait gyűjtötte csokorba. Ezekben többnyire győzködte, erőszakosan tapogatta, vagy részegen kergette a kiszemelt nőket. Alekosz nővel szembeni részeg magatartásával szemben senki nem emelt kifogást, a műsorvezetők is rendre humoros eseményként emelték ki ezeket a történéseket.

Az alkoholfogyasztás megjelenítésével kapcsolatban kevésbé fogalmazhatunk meg tendenciákat, sokkal hektikusabb változásokat regisztráltunk. A villalakók napi gyakorisággal fogyasztottak alkoholos italokat, és minden kínálkozó lehetőséget megragadtak a lerészegedésre. Az alkoholfogyasztást két alkalommal sikerült látványosan visszaszorítani, a már korábban emlegetett alkoholemegvonásos hét, valamint a jótékonyági hét alkalmával. Az alkoholfogyasztás esetében havi szinten sem volt megfigyelhető az a csökkenő tendencia, ami a dohányzásnál kibontakozni látszott. A csökkenő trend hiánya valószínűleg a játékosok személyéből is következett, hiszen míg a nagy dohányosok kiestek a finis előtt, ezzel szemben a fő italosnak tartott Éva és Alekosz a játék végéig versenyben maradtak.

3. ábra: Az alkoholfogyasztás gyakoriságának heti átlaga (2010. december 21- 2011. május 9.)

Szex és meztelenség

A szexualitás és a meztelenség megjelenését - szoros korrelációjukra tekintettel - összevontuk, így a két tartalom egy kategóriában került ábrázolásra. A szexualitás megjelenése során annak vizuális és verbális szinten történő reprezentációját is figyelembe vettük, így a szexualitásra vagy szexuális tevékenységre vonatkozó szóbeli utalások is megjelentek a regisztrált jelenetszámokban.

A műsor kezdetén a szexualitás főleg verbális megnyilvánulások formájában jelent meg, illetve az erotikus töltetű tartalmak vizuálisan is tapasztalhatóak voltak. A beszavazó show-k alkalmával bemutatott videók jelentős részében a szexuális tartalmak kidomborítására törekedtek a szerkesztők, amely a szexiparban dolgozó jelöltek bemutatása során teljesedett ki. A bevalogatások során megismerkedhettünk „pornós lányokkal”, rúdtáncosokkal, chippendale fiúkkal és sztriptíz táncosokkal is. A műsor tematikájában rendszeresen felbukkantak olyan programok, amelyek az erotikus tartalmak fokozott jelenlétét voltak hivatottak előmozdítani, valamint a játékosoknak adott feladatokban is direkt formában került előtérbe a szexualitás. A szexuális munkákból élő versenyzők számára többször is lehetőséget szolgáltattak, hogy „tehetségüket” a köz szolgálatába állítsák, és a villalakók előtt tarthattak bemutatókat. A nézők így szakmabeliek előadásában láthattak chippendale táncot, öltáncot, sztriptízt, túlfűtött fehérenemű bemutatót és erotikus fotózást, akár a főműsoridős összefoglalók alkalmával.

A kiskorúak számára káros tartalmak verbális megnyilvánulásai kezdetektől jelen voltak a villában, bár a szexuális vonzalmak kibontakozására és az egymásra találásokra még várni kellett. A lakók szexuális szokásainak megbeszélése, vagy a szüzesség elvesztése a műsor elejétől kezdve bőven szolgáltatott „forró” témát. A külvilágtól való elzárás hatására a játékosok egyre inkább megéreztek a szexuális szükségleteiket, amelynek gyakran hangot is adtak. Az egyik férfi játékos például előszeretettel hangoztatta, hogy szexmániás, amely a viselkedésén is hamar megmutatkozott. A Cool TV késő esti kiadásában többször bemutatták, ahogy elrejtőzve önkielégítést végzett. A villában szexuális segédeszközök is feltűntek, hiszen a bevalasztott bombanő két vibrátorral érkezett a luxusbörtönbe, amelyek az esti hét órás összefoglalóban is láthatóak voltak. A Cool TV késő esti BeleValó című műsorában olyan szegmens is megjelent, amelyben az orális kielégítés fortélyaiiba nyerhettek bepillantást a nézők a vibrátorok alkalmazásával. Üzeneteikben a nézők folyamatosan szorgalmazták, hogy Zsuzsinak használnia kellene a vibrátorait, és elégedetlenségüket fejezték ki azzal kapcsolatban, hogy erre nem került sor.

A szexuális tartalmak verbális megjelenésében egyértelműen az Olivér és Alekosz alkotta baráti páros járt az élen. Megnyilvánulásaikban nem csak a szexuális tartalom, hanem ezzel párhuzamosan a női nem lealacsonyítása is problémásnak tekinthető. A női nemmel kapcsolatban többször is degradáló megjegyzéseket hangoztattak, amelyek azt a hatást keltették, hogy a nők nem egyenrangú partnerei a férfiaknak. Alekosz szerint bizonyos nők csak akkor tartanak őt vonzónak és létesítenének vele szexuális kapcsolatot, ha elég pénze lenne ahhoz, hogy „megvásárolja” őket. Beszélgetéseikben azt is kifejtette, hogy minden napszakban más lányt kíván meg a villalakók közül, így a legjobb az lenne, ha a „napszaknak megfelelően” oszthatná be, hogy kivel van együtt. Majd korábbi szexpartnerét minősítette – elmondása szerint több mint száz nőről van szó -, akiket csúnyának és visszataszítónak nevezett, annak ellenére, hogy közösült velük. A férfi erkölcsi felfogásáról annak kapcsán is képet alkothattunk, hogy a villaházaspár nőtagjának is udvarolni kezdett, s többször kifejtette, amennyiben a férj kiesne, minden erkölcsi tartás vagy aggályoskodás nélkül megkörményekezne a feleséget. Alekosz életfelfogásának és nőekkel szembeni viszonyának bemutatása alkalmas volt arra, hogy a serdülők felé negatív mintát szolgáltasson a másik nemmel szemben tanúsított viselkedésről, valamint az egészséges párkapcsolat szereplőinek egyenrangúságáról. Ezeket a megnyilvánulásokat a

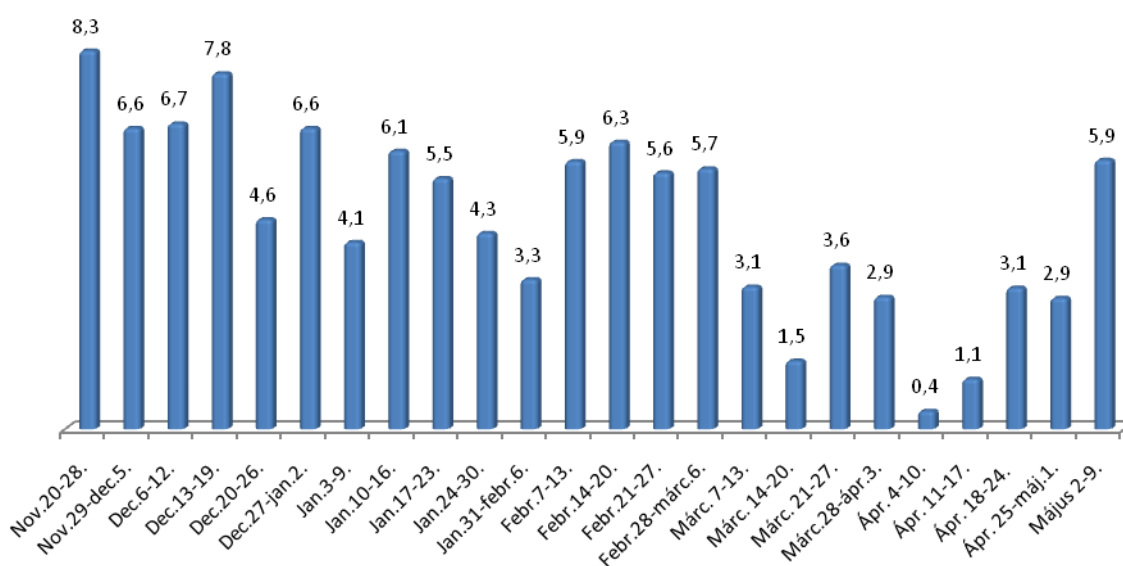

műsorvezetők általában rendkívül szórakoztatónak tartották, és semmilyen formában nem helytelenítették, valamint teljes mértékben elmulasztották felhívni a nézők figyelmét az érzelem nélküli szexuális kapcsolat problémáira, illetve a társadalmilag kívánatos, elkötelezett párkapcsolatban megélt szexuális együttlét előnyben részesítésére. Alekosz véleménye számos alkalommal azt sugallta, hogy a szexualitáshoz nem feltétlenül szükségesek az érzelmek, illetve a szexualitás pusztán a fizikai kielégülés eszköze és ebben a partner személye elhanyagolható tényező. Ellenpontosítás hiányában pedig fennállt a veszélye annak, hogy a látott negatív viselkedésmódok a serdülők számára mintául szolgálhatnak, és a formálódó értékrendjüket befolyásolhatják. Különösen problémás, hogy a viselkedése pozitív visszaigazolást nyert, hiszen megnyerte a valóságshow-t, valamint a csatorna külön párkereső műsort indított a kedvéért.

A szexuális tartalommal összevontan a meztelenség is ebben a kategóriában került megjelenítésre. Általában a meztelenség természetes környezetben, zuhanyzás vagy öltözködés közben jelent meg, de előfordult kifejezetten vágykeltő céllal való vetkőzés is. Az erotikus fotózás alkalmával, illetve az egyik női játékos félmeztelenül előadott öltáncában a meztelenség kifejezetten szexuális kontextusba ágyazottan került bemutatásra. A médiaszolgáltató az elsődleges és másodlagos nemi szervek elhomályosításával igyekezett a meztelen testrészeket kitakarni. Egyetlen élő adás alkalmával mulasztották el ezt, amikor Benkő Dániel a hideg medencéből kiszállva hirtelen szabadult meg a ruháitól, így láthatóvá vált a nemi szerve. Az élő közvetítés miatt a kitakarás nem volt megoldható, de más alkalommal elsődleges nemi szervek nem tűntek fel az RTL Klubon sugárzott összefoglalókban.

A szexualitás és meztelenség heti bontásban készített adatai két hét alkalmával mutattak erős csökkenést. Először a jótékonysági héten, amely mindenfajta káros magatartásminta jelentős visszaszorulását eredményezte a műsorban, másodsor április második hetében konvergált a szexualitás jelenléte a nullához, amely a szerelmespár női tagjának kiesésével és a dzsungel hét feszes programjával volt magyarázható.

4. ábra: Szexualitást és meztelenséget tartalmazó jelenetek száma és heti átlaga (2010. november 20- 2011. május 9.)

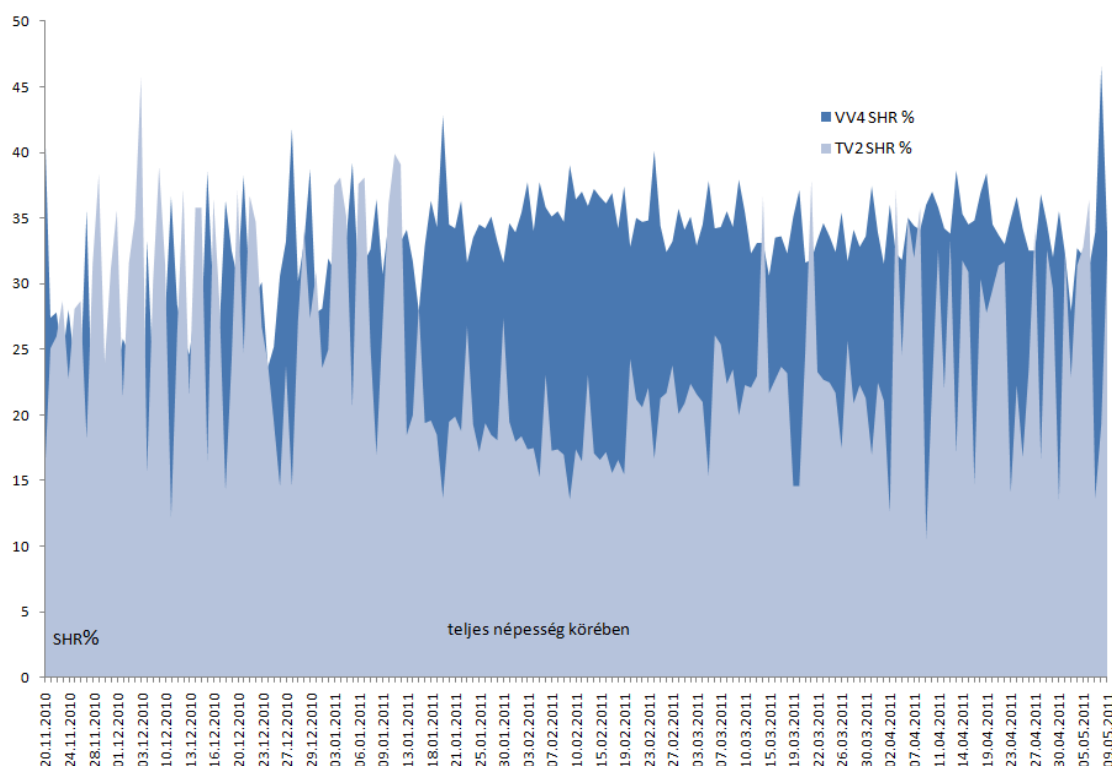

A fentiek alapján körvonalazódó műsorkoncepció nem feleltethető meg az etikai kódexben foglaltaknak, melyben a médiaszolgáltató vállalta, hogy szexuális tartalom csak mértéktartó módon, dramaturgiailag szükséges mértékben és nem öncélúan kerül bemutatásra, hiszen a szexualitás jelenlétét egyértelműen a szerkesztői önkény határozta meg. A készítők mind a játékosok kiválasztásán, mind a feladatok meghatározásán keresztül minden eddig ismert és elfogadott erkölcsi határt túllépve igyekeztek a műsornak megfelelő nézettséget biztosítani. A csatorna próbálta ugyan a felvett anyagot oly módon szerkeszteni, hogy a kiskorúak szempontjából különösen problémás tartalmakat a Cool TV műsorán, illetve online terjesztési módokon tette közzé, erre a körülményre azonban keresztpromócióval hívta fel folyamatosan a figyelmet, így verbuválva közönséget „az ún. keményebb verzióknak” is.

A ValóVilág 4. nézettsége

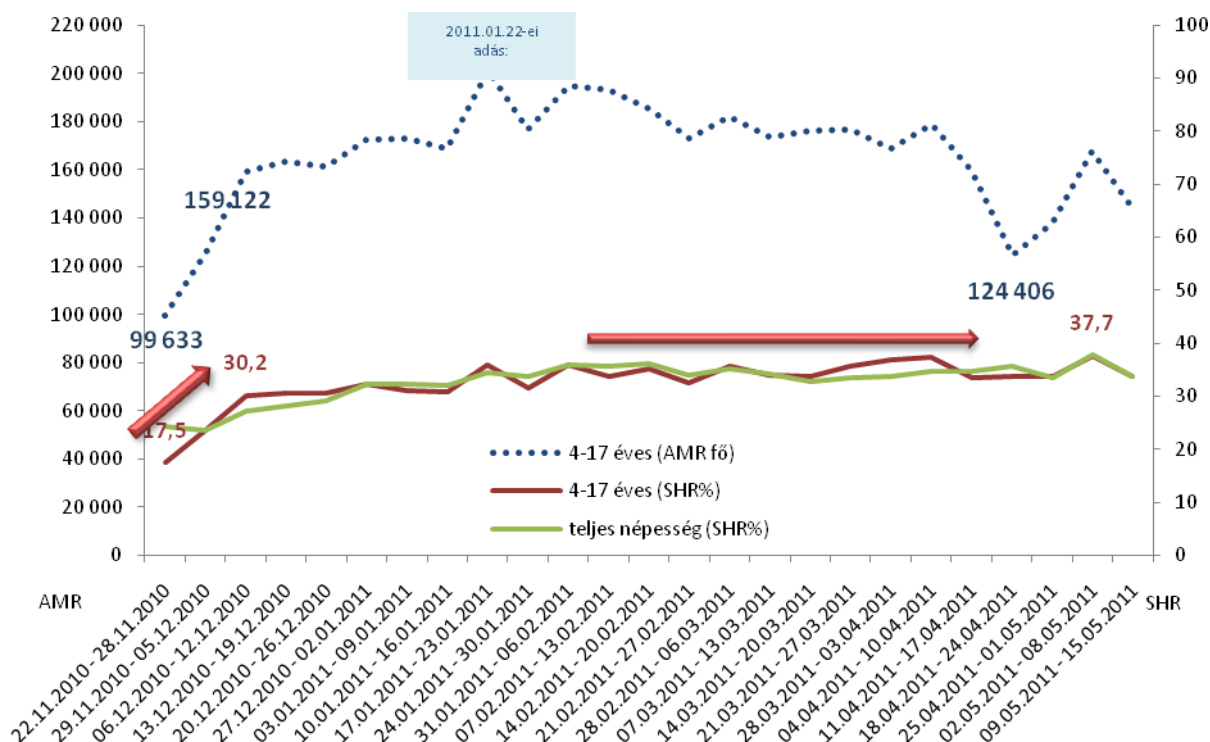
A közvetlenül az X-Faktor után induló valóságshow első adása a nézettség szempontjából nagyon jól nyitott, a kiemelt (18-49 éves) korosztály 42,8 százaléka követte figyelemmel, míg a teljes lakosság körében ez az arány 43,5 százalék volt. A későbbi műsorok azonban már nem hozták az elvárt nézőszámot, enyhe visszaesés következett be. Az RTL Klub reality-jénél rendre többen nézték a rivális tévécsatorna, a TV2 Ezek megőrültek! című szórakoztató műsorát, majd amikor ez véget ért, a 40 milliós játszma című vetélkedőjét. A produkciónak vélhetően komoly problémát okozhattak a nézettségi adatok, így igyekeztek mindent megtenni, hogy növeljék a nézői tábort, s ezen törekvés következményei a törvénysértőnek ítélt műsorok számának növekedésében is tükröződni látszottak. A késő esti kiadások tekintetében a trendforduló december 4-én következett be, majd pár nappal később a főműsoridős összefoglaló a 18-49 évesek körében megelőzte az azonos időben közzétett kvízműsort. Ahogy teltek a napok, úgy szerzett egyre több kiemelt nézőt a ValóVilág 4, és december második felében már nem volt olyan nap, amikor ne verte volna meg a TV2-n futó 40 milliós játszmát. A valóságshow-val szemben csak a Tények tudott érvényesülni, de a hírműsor befejeztével mindig az RTL Klub vette át újra a vezetést. A ValóVilág iránti érdeklődés felőrölte a rivális filmek, sorozatok, vagy kvízműsorok nézettségét is. Január közepétől hosszú nyerőséria vette kezdetét, és gyakorlatilag a műsor végéig az RTL Klub az esti főműsoridőben mindent megnyert. A TV2 csak egy-két estét tudott elragadni riválisától, és azt is kizárólag a Tények című műsorának köszönhetette.

5. ábra: A nézettségi verseny alakulása a ValóVilág 4. alatt

A kezdeti gyengébb adatok után az esti összefoglalók nézettsége hamar megugrott, és december végétől már a teljes népesség körében is magas értékeket produkált. Az RTL Klub valóságshow-ja különösen a tinédzserek körében volt népszerű, az indulástól számított két héten belül csaknem megduplázta a nézettségét, december második hetétől pedig többnyire 30 százalék fölötti közönségarányt ért el a 4-17 éves korosztályban. Ez a lelkesedés a későbbiek folyamán sem csökkent, a műsor végéig tartotta a 30-37 százalék közötti szintet a fiatalok és a teljes népesség körében egyaránt.

6. ábra: A ValóVilág 4. esti összefoglalóinak nézettsége

NekedValó

A NekedValó műfaja délutáni talk show, amely a ValóVilág 4. című programhoz kapcsolódó műsorformátumként jelent meg. Eredetileg a Cool TV műsorán tették közzé a délutáni időszokban, majd január 3-tól minden hétköznap az RTL Klub csatornáján jelentkezett. A médiaszolgáltató az Mttv. szerinti III. korhatár-kategóriába sorolta a NekedValó adásait, azaz „tizenkét éven aluliak számára nem ajánlott” minősítéssel látta el. Vendégei a szériát rajongóként követő nézők, a már kiesett játékosok és a még bent lévő versenyzők családtagjai, barátai voltak, akikkel a műsorvezető az aktuális villabeli történésekről, a kialakult szimpátiájukról, véleményükről, a játékosok esélyeiről beszélgetett.

Az RTL Klub csatornáján összesen 90 NekedValó adást vizsgáltunk, melyek közül hat esetben állapítottuk meg a kiskorúak védelmével kapcsolatos törvényi rendelkezések megsértését. A programokban olyan szegmensek is szerepet kaptak, amelyek már az első műsorba szerkesztésük alkalmával is problémásnak voltak tekinthetők. A választott bejátszásokban nyílt formában jelent meg erőszak, szexualitás valamint erős mértékű trágár kifejezés. A szereplőkről és az eseményekről készített kisfilmek felvett anyagként való sugárzása lehetőséget adott volna a műsorkészítőknek, hogy kritikusan kezeljék a kényes témának minősülő negatív magatartásminták bemutatását, amit azonban a műsorszámokban nem helytelenítettek.

Kezdetben a műsor vendégei a játékosok családtagjai illetve közeli barátai közül kerültek ki, a beszélgetések középpontjában pedig a már beválasztott versenyzők, illetve a villában zajló események álltak. A műsor célja az volt, hogy jobban megismertessék a nézőkkel a játékosok háttérét, barátait, életüket. Ebből kifolyólag a vendégek köre homogénnek volt mondható, s gyakran hívták meg ugyanazokat a szereplőket, akik egy idő után nagyon jól kiismerték egymást. A műsor színesítésének érdekében hamarosan nem csak jól ismert barátok, rokonok, hanem fanatikus rajongók és elszánt ellendrukkerek is lehetőséget kaptak a műsorban véleményük kifejtésére. Ők nem álltak közeli kapcsolatban a villalalókkal, így sokkal szabadabban adhattak hangot lesújtó véleményüknek, és

ellenségesebben viselkedhettek a stúdióban ülőkkel szemben is. Majd a műsor fokozatosan elkezdte felvenni a délutáni beszélgetős talk show-k stílusjegyeit, és a vendégek összeválogatásával, valamint megfelelő sorrendben történő behívásával vitás helyzeteket generáltak a stúdióban. Jellemzővé váltak a konfliktusorientált beszélgetések és a moderátorok rendhagyó viselkedése, ami a problémás tartalmak eskalálódását eredményezte. A NokedValó műsorvezetőinek megválasztásával a célcsoport mind hatékonyabb elérését tartották szem előtt, így két huszoneves fiatalra esett a műsor szerkesztőinek a választása. A fiatal moderátorok számos esetben nem tudták rendre inteni a közönséget, az éles, elfajult szituációkban a bántó megjegyzéseket nem kívánták enyhíteni, viselkedésük alapján inkább abban voltak érdekeltek, hogy a felek minél zajosabban összekülönbözzenek, sőt néhány alkalommal a vendégek ingerült, gyűlölettől fűtött kirohanásait is pozitív színben tüntették fel. Teret engedtek a teátrális megalázásoknak, az indulatoktól és érzelmektől túlfűtött beszélgetéseknek, amelyek gyakran kikerültek az irányításuk alól. A kiprovokált veszekedések célja nem a helyzet megoldása, vagy valamiféle békülési szituáció megteremtése volt, hanem az ellentétek szemléletes bemutatása és a nézők szórakoztatása.

A ValóVilágból kiesett karakterek kötelezően megjelentek a NokedValó és a BeleValó adásaiban is. Ilyen alkalmakkor a szerkesztők különös gonddal válogatták ki azokat a szereplőket, akik markánsan negatív véleményeket hangoztattak a kiesett játékosokkal kapcsolatban. A nyíltszíni kritikát egyesek jól, mások kifejezetten rosszul viselték. Az elszánt fanatikusok és az ellendrukkerek gyakran zajosan összekülönböztek, amit nem enyhített a célszemély megjelenése sem. Szandika esetében az események elfajultak, és a plastik cica a nézőtér helyet foglaló nézőket kezdte obszcén szavakkal sértegetni. Anikó a saját szembesítésén szintén alpári vitatkozásba bonyolódott az egyik meghívottal, akit végül egy biztonsági őrnök kellett kivezetnie a stúdióból, ami már erősen emlékeztetett a hazánkban sokáig futó beszélgetős műsorok forgatókönyvére.

Konklúzió

Az RTL Klub hat hónapon keresztül sugározta a ValóVilág 4. szériáját, és a nagy sikerű műsor befejezésekor már meghirdette az ötödik évad castingját. A nézettség növelése érdekében a korábbi szériákhoz képest több erőszakot, sexualitást és egyéb aggályos tartalmat regisztrálhattunk. A kiskorúakra különösen káros szegmensek megjelenéséről „barométer” segítségével próbáltunk naprakészen reagálni. A műsor sugárzásának első négy hónapjában a Médiatanács az adások közel 40 százalékával kapcsolatban állapította meg a kiskorúak védelmével kapcsolatos törvényi rendelkezések megsértését. Egyértelmű tapasztalataink szerint a médiaszolgáltató nem fordított gondot az önszabályozó rendelkezések betöltésére sem. A széria félidejénél változás következett be a szerkesztők hozzáállásában és eszköztárában, így többször hatásosabban éltek az elhalkítás, a kisípolás, illetve a vágás technikájával. Ezen kívül a nézői panaszok és a folyamatos hatósági ellenőrzés is közrejátszott abban, hogy március hónaptól kezdve jelentősen csökkentek a káros tartalmak a műsorokban, a kiskorúak védelme szempontjából is lényegesen kevesebb adással szemben emelt kifogást a Hatóság. Bár továbbra is találoztunk hatásvadász bemutatási móddal és aggályos jelenettel, a tematikus programokkal sikerült kulturáltabb mederbe terelni a versenyzők időtöltését.